

A.
1784

sthen. Raudial

Lühikenne Oopus,

kuis sünnis, sedda kallist

Jesusse Kristusse

Kannatusse Reddälid

õige suure arwada.

Saksa keelen eesmäst Leipziki Linan trükkis antu.

Nüüd Na keelen Tartu Linan
Mihkli Gerhardi Grentsüsse kirjaga trükketu.

1792.

Ennen mailin uuden ja kallis
Johanna Kriekun ja
Kainuon ja Kainuon...

Katso Gustav Fjanderin

Peter Gustav Fjanderin

ENSV. TA
Kirjandusmuseumi
Arhiivisematokogu

35123

1838

Fjanderin

[Large decorative flourish]

Peter Gyntars Björnberg

Lasse Gyntars Björnberg

Runna meile nüüd se kallis Jeesuse Kris-
tusse kannatusse Reddäl een om, sis
om kül tullulif, eggäütte mannitseda, kuis su-
res sünnis seddäsamma soämelle piddada. Ehk
mõnne minno Euggeist seddä mannitsust ei us-
su ni wäega waja ollewat, selle et eggäüts,
kä seddä Oppust Jeesusest Kristussest nink
Temmä kannatamisest n. surmast kül tõttes
wasta wõttap, nink seddä kaswu mes meie
waise Innimesse sest same, kaep, ei sa ka ig-
gäwel mitte sest kannatusse Reddäle Suurus-
sest katside mõtlemä, kumb ütfindä nink es-
errätseel Wijsil se tarbis om säetu, et Riisti in-
nimisse Kristusse mitmasuggust nink rashedat
kannatamist, nink wiimäre Temmä mõro
Surma peässe häste tähhele pannema, nink se
sure Usja mälletus, mes kigille Innimistille ni
tullulif om, õige pühhas pidwama. Ent kä Je-
susse Kristusse Surma nink seddä kaswu,
mes Innimesse sest woiwa sada, ei usu, se
es saas ka seddä kallist Reddälis sures arma-
ma, ehk temmä kül seddä lühhikest Oppust,

mes temmále siin kátte antas, loes. Nida náüs kúl eesmält ollewat.

Ent kui meie ennämbeste Jumimesi täh hele panneme, sis läáp kúl selges, et suremb Hull seddá kallist kannatusse Naddalit mitte ni suures ei arwa, kui se essi kúl om, nink seperräst ka neist Pühhist, seddá Tullu ei sa, kumb neile neist ommete wois olla. Ja ka no, kumma essi henne man ellawelt sest kindmäs sanu, et meie koggone Onsus ütšindä Jesusse kannatusse nink surma päle om pohjandetu, woiva sest meelde algatamisest kannatusse Naddali surusse Tullu sada. Sest oh! mes om se Jumimenne, kui ärrä Unnetaja om ta hää polest, nink kui wäega lát tälle tarbis, ikkes Meelde algatada, seddá, mes temmále töisitses nink iggawetses õnnes lát.

Päle se ei olle neist ka Tenno Jummalalle pubus, kumma ehk kúl eesmält kúlma nink od dawas piddaja meie Jummalikkõ häteggija was ta omma olnu; siski kui seddá Meelde algates ti, mes Temmá om tennu, pehmes omnia sanu, se essi om läbbi neide Soáme tüknu, nink se om neile iggawetses Dunes sanu.

Kui ka ennege ütš ainus olles, kelle se johhus, kas se ei olle sis wäärt, et meie seddá lühikest Oppust anname? Et meile nüüd se Neddali asja suurus õige selges lääs, kumna esfierrälikkult Jesusse kannatus nink kool minne

minne tähhele pantas, nink pühhendetäs, sis om meile eesmält wäega õnsalik, sedpä häste möttelda, kes se olli, nink kes se om, ka ni paljo, nink ni rasfedaste kannat, nink ni hirmsast sai ärrä tappetus? Jesus olli se, Temmä suggu nink ussu polest üts Judalinne, omma Ammeti polest üts Oppetaja, ehk temmä kül enne üts Pusep olli olnu, Temmä Sündimisäse perrä nink ommast Emmäst Mariast, ausast nink Juda: Rahwa Kuninga suggust, omma Barra polest ni wäega waine, et Temmäle es olle ka Paika mitte, kun Ta olles woinu omma Pääd panna ning hengäda. Omma Ollemisäse nink Lomo perrä, üts Häteggijä, hiljameelelik, parras, Jummal pelglik, Söbralik, orjalik, ilma hirmota, puhta, sdamelik, tömelelik, nink kigen hä kontibega Mees; omma Moistusäse perrä tark, nink ette kaeja, häste oppetetu, täüs Waimo Wäkke ausalikkun können, kigin korra perrä, parralik, kannatalik, Ärrä wäärjä, kigen omman Ellun innimiste suggu eest hendä es si ülles ohwitseja. Muido olli temmä wäljast piddi, kui tõine Innimenne, nink löiti kombist kui Innimenne. Nink sesamma i l m Sütta Mees, saiäse hirmsaste pinatus, nink wimate ärrä tappetus. Se olli selge kige rahwa een, n. olli arwalik. Kui meie muud midääge Temmäst es tiäs, sis es olles se kallis kane

6 Jesusse Kristusse Kannatusse

natusse Meddäl mitte ni suur, kui temmä töttelikkult om. Ent se kige sallaušte sallaus, se kige suremb nink Jummet täüs assi olli Temmä sissen ärrä pedetu. Awwalik suur, ütlep se Apostel, om se Jummal peljusse sallaus, Jummal om awwaldetu Eihhan! Otse kui Latxil Eihha nink Werd om, nida om Temmä sessammal kombel sest ossalikkus sanu. Temmä tullep kül, ütlep se Apostel, meie Wannambist, Temmä Jhholikko sündmisse perrä, ent temmä pannep sebdämaid neid sönnu mannu: „Ke om Jummal, ülle kige kittetu iggäwes!“ Jaan ütlep, Temmä om se töttelik Jummal, nink se iggäwensne Ello. Lääbi Temmä omma kii asju tettu, nink ilma Temmätä ei olle middäge tettu, mes tettu om. Hebreälisste Ramatun, üteldäs Temmäst, ke om Jnnimisses sanu, om kirjotet; Sinna o Jummal! ollet Maad pohjandanu, nink Tairwa omma sinno kää Eö.

Sis om temmä Jummal se Issand, nink kige Loja. Meie laulame: o kige asja teggijä, sullasse Palget wötrit Sa; n. t. s. nink jälle: Se kige asja teggijä, Wöt orjas henda ehita; nida üttel jo Lutterus ommal ajal: O Jumme kumb täüs Jummet kül, et ei woi moista meie Meel, et Jummal saije innimisses kui minna, kuis se kórda läts? Kirri ütlep: Maria Temmä Emma olles Neitsi olnu, nink kui Neitsi, ilma Mihheta rasses sanu

sanu, nink perräst East ilmale tonu, kel se Nimmi Jesus sai.

Kül olli se üts ärrä ütlemättä suur Jimme! nink kirri ütley weel seddä, et läbbi pühha Waimo Wäe, Maria olles rasfes sanu, nink sesamma temmä Poig olles ilma pattuta olnu, pühha, Pattatsist ärrä lahhutetu, nink körgemb kui se Taiwas.

Kui meie öigede se ülle mötleme, kas ne ei olle sure asja! Nink mitto omma kumma seddä tähhele pannewa! Se töttelik Inniminne ke om Jummal ülle kige kittedu iggäwes, om se Pää asfi, mes se kallis kannatusse-Maddäl meile meelde algatap, kas se ei olle kallis? et sel Meddälil esfierrälikkult Temmäst kōnneltas, loetas, laultas, Seddä palleltas, Seddä tähhele pantas, Seddä tennätas, nink ärrä ütlemättä suri asja, mes körgemb om, ja suremb kui Innimiste Moistus, Temmäst tunnistetas.

Kui meie nüüd olleme eesmäst kajenu, kes Temmä om, sis peäme ka mötlemä, mes Temmä meile om, mes abbi n. kaswo meile Temmäst, nink mes se Jimme Mōuwo Ots om olnu. Sen Tundmissen same meie seddä Jesusse Kristusse kannatusse Meddälit weel paljo surembas hennele piddäma. Oh kif om jo meie perräst sündina, meid waisid ärrä pästä, om Temmä seddä armo Jimmet tennu.

8 Jeesuse Kristuse kannatusse

— Kirri ütles, Jummal olli käl algmisesen
 Jannimissi haas lonu, nemmä olliva pühhä
 nink õige, ni kui sünnis, nink ütse sõnnaga;
 nemmä olliva Jummal Palge perrä lodu,
 seddä kandsiwa nemmä henne kullen, nink sed-
 dä wiisi olliva nemmä õige hä.

Nemmä olliva ka õnnelikko nink õnsa
 Jannimisse, nink piddiva ni iggäwes jämä.
 Kik, mes se tarbis waja olli, olliva nemmä
 tõrtelikult Jhho polest wäljäst piddi, nink
 Henge polest Moistust nink Meeld kätte sanu.
 Nemmä olliva, ni kui üteldi ommale Lojale,
 se om, Temmä perräst lodu, Temma õsfa-
 ussen nink seperräst ka õnsussen ellädä.

Sest Temmä sissen olli se Ello, nink ki-
 ge õnnistusse. Lätte, nink se Ello olli Janni-
 miste walguš. Kas se nida jäi? oh parrako
 Jummal! ei käl mitte. Jummal es lo Janni-
 mist ni kui mu lodu asja, enge and temmäle
 tarkust, Moistust, nink Meeld, et ta woiš
 hennele wallitseda, mes hä om. Kik ollessi
 woinu ommale Lojale sõnnawõtlikkus nink
 üšutawas jädä, kui se neide Meel olles olmu,
 nink oh! es tahha mitte. Nemmä kaniwä
 Meeld ärrä, nink lätšwa hukka. Pat tulli
 Ilma sisse, nink surm läbbi Pattu. Se
 Jummal Palge kätte ärrä, se inimisselik
 Jhho lätš ni kui parhilla weel om, ilm ütse-
 mättas suures häddä Lättes, nink Pattust läb-
 bi

bi nink läbbi dtse kui Markuniga ärrä kihw-
titus, nink sai ussinaste ütte hirmsa surma ja
ärrä Mäddänemisse Sööt. Se Junnimenne
es moista nüüd middäge ennämb, sest, mes
Jummala Waimust om, se olli tälle Hullus,
nink es tunne sest middäke. Temmä oli Wai-
mo polest kolu, nink Kawwen ärrä sest Ellust,
kumb Jummalast om: Temmä Südda olli
koshhalt nink koggonä ärrä rikkotu. Söä-
mest tulleswa nüüd wäljä, Kurja Mötte, Tap-
minne, Abbi ello rikminne, Portus, War-
gus, Jummala Teotus, nink ni suggust.
Ehk kül Jhho koli, sis es woi ommete se Heng
mitte ärrä koolda, ent es woi ka önnelik olla,
sest Pattu lahutiwa meid nink Jummalat
toine toifest.

Üts hirmus kokko Lepminne neide kurje
Waimuga, tulli weel se päle, nink nemmä
tallitiwa omma Tööd Junnimiste sissen. Dja-
kik nink iggäwenne Nuhtlus olli Jummala
Sigusse perräst Pattu Palk. Sis olli Jum-
mal hallelik, me Waište hädda päle, nink olli
meile armolik, taht päästä meid nüüd jälle.
Nüüd ütley meile kirri (ehk meie kül ei moista
mitte) mink perräst kik nida sünnip, sest kes
jõrwap kige asja tarka säadmist nink seddä
Jummala ollemist omma Moistussega ärrä
nouda? Se olgo nüüd kül; et kirri meid
oppetap, et ütsek mu Nouw iggäwel es olle,

10 Jeesuse Kristuse kannatusse

ärrä lunnastada, nink sest pohjata häddast ärrä
 pästa, kumma sisse meie kii ollime ni kui
 ärrä upponu, sest es meie kii pattatse olleme,
 nink meil pudus Jummal kittussest om, ei
 olle ka keäke, kää (Eomust) hääd tees, ei ka
 ütlike, ütlep kirri, se ainus Nõuwo, olli se
 mes Jummal om nakkanu; se Nõuwo om se
 Lunnastaminne, kumb Jeesuse läbbi om sündi-
 dinu, nink et se Lunnastus saas ärrä täüdetus,
 sai Jeesus Innimisses. Kes om nüüd seddä
 Nõuwo ärrä löidnu? P. kirri ütlep, Tem-
 mä es si: Temmä, ja es si Temmä om seddä
 iggäwest ärrä Lunnastust löidnu. Ent se Lun-
 nastaminne pididi läbbi kannatamisse nink
 surma sündima, muido ei lä förda! Temmä
 es si ütlep: Es Kristus nisuggust pididi kannatama
 nink t. s. Kui meie pidime awwitetus
 ma; pididi se ni ollema, muido olles temmä
 woinu tetta mes taht; keäke ei wotta minno
 Ello minnust, mul om Woimus seddä jättä,
 üttel Temmä. Arm sund Seddä se pole, ei
 muud middäke. Nink kuis se nüüd kii meie
 iggäwestses Onnes töttelikult om sündinu, sed-
 dä oppetap meid Onsalikkult se kallis kannat-
 tusse Näddäl. Kas se ei olle suur as si?
 Nüüd peäme ka jälle kaema, maräst Euggu
 meie nüüd woime kätte sada, konna meie,
 läbbi se Immet täüs ärrä Lunnastamisse, sest
 surest häddast nink Willitussest olleme ärrä
 päste-

Johannes Gustaf Sigander

Reddälid õige suures arwada. II

pästetus sanu, kohhe Pat meid olli tõuknu. Sis same meie tundma, kuis meie seddä ilm otsata suures peäme piddama, mes läbbi meie ärrä Lunnastaminne om ärrä täudetus sanu, nink kui suur ka se Kristusse kannatusse Reddäl om, kummal fik seddä tähhele pantas, nink wastfest ni kui sõamette kirjotetas.

Kige Willitsusse Lätte om Pat, nink Pat om läbbi sesamma asja mes sel suurel Kristusse kannatusse Reddälil kaetas, kohhalt ärrä sadetus sanu, moista, nida et ei woi meile iggäwest ennämb kahjo tetta, kui meie ennege tahhasime fik hennele Sunistamisses wõtta. Ent siski olleme nink jäme Pattatsee. Se sissen saiap üts süggaw Jummal Tarus, te tijap, et se meie tõisitses Danes ikkes waja om, et meie allandlikko ka ollesse nink allandusse sisse jäässe. Joan ütlep: kui meie, (kumma olleme jo pattust kaändnu) ei üttele pattu ollewat, sis pettäme hendä essi, nink wõlsime, nink tunnistame õige Tõtte wasta; se ärrä rikmissee Pohhi om iks meie sissen, meie Süddä ei kõlba Lomust kohheke, se Heng om läbbi nink läbbi ärrä rikkotu, nink se Jhho õkwa ka ni, õtse kui ütten Bersin üteldäs: Ei ka Berre Pissar olle, kumma sissest Pat ei tulle. Keä hendä ennege weidikest om jo opnu tundma, se saap mulle ka se sissen õigust andma, ent te seddä salgap; se om weel pim-

me

12 Jēsusse Kristusse kannatusse

me ehk temmā k̄l henda es̄si wois, ni kui s̄aāl
 Jani arwaldamissen ūtteldās, rikkas arwada,
 nink k̄ohhalt s̄onus, ent temmā ei tijā mitte,
 et temmā om hāddātk̄, waine, pimme, nink
 paljas. Se ūrrātk̄minne nūūd, se patlik
 hukatus sunnip meid kirja perrā, nink s̄arāt-
 se lodu ašja es̄ wois iggāwel ilma Ūnnisteggi-
 jātā Jummalā mannu lāhhūnedā. Ent nūūd
 om k̄ohhalt t̄oist Wiis. Sest et Jēsus om
 kannatanu, et Jēsus ārrā tenelikult meie eest
 ont koolnu; s̄is ūtteldās parhilla ni kui se
 Apostel ūtlep: S̄is ei olle neil nūūd ūtteke
 hukatus̄, kumma Jēsus̄sen Kristus̄sen om-
 ma. Pattatses jā minna ikkes, ent La Wer-
 ren ehhitet, ei te kahjo mul mo haigus, sest
 mo Arst om liggi t̄oist, La saap mulle abbi
 rihkma omma Berre Wāega, ja ta Waiwa
 kehāgā, k̄ik mo Wikku s̄ittitama, ke mul sa-
 nu Adamist, nink ka minno henda s̄ūist.

Pāle se tullep ka k̄l parrako! Jummalā
 Lastē pudus̄est, ne es̄itus̄se pattu, kumma
 nõrkus̄se Pattus̄ nimmitetās, ke nūūd mitte
 kurjus̄est, ehk teedwāst Meelest, ehk Pattu
 armo lābbi s̄ūnniwā, ent s̄iski ikkes ommete
 pattu omma, ehk ka ākkilis̄est Meelest t̄ōs-
 sewa. Ent ka se s̄issen om Jēsus̄se Tenistus̄
 meile abbi saatnu, nink hāād Nõuwo loidnu,
 nink se saap ka sen s̄uren kannatus̄se Meddālin
 meile meelde algatetus̄.

Jaan

Zaan ütlep: Kui keäke Pattu teep, sis om meil Genkossjat, Genfaisjat, ka Dige om, se om: Temmáo m lige meie Pattu südá jo masnu, nink sest et Temmá wáega Dige om, sis ei nõwra Ta meie Wólga kätte kórda, kunná meie Temmá Masmist ussun hennete wásta wótnu, nink tótteste Temmá sisse ussume. Zaan ütlep ka (nink kónnelep neist umbre káándjist) kui meie omme Pattu ülles tunnistame, sis om Temmá ussutaw nink Dige, et Temmá meile meie Pattu andis annap, nink pohhastap meid ligest üllekohust.

Meš meie suurt Pattu arwo nink meie umbre káandmatta saisust puttup, sis om se kíl andis antu, nink unnetetu; nink seddá asja oppime meie sen suuren kannatusse Naddálin tundma. Minna, Minna, ütlep Temmá: masša sinno úlleastmist minno hennese perrást, nink ei mõtle mitte sinno pattu päle. Ent se ei olle weel kíl, meš meie lábbi Dinnisteggijá kannatusse nink surma, kumb sel surel kannatusse Naddálit esserrálikult mälletetás, Pattu polest olleme abbi sanu; ei olle ka weel kíl, et meie nüüd lige Pattu Sü nink Nuhtlusse eest kohhalt rahholikko wotme olla; Ei olle kíl, et meile ennitse pattu polest, nink olles neid ni paljo kui Liwa Merre weeren, nink olles nemmá ka ni suure nink rasseda, ei olle pelgáda middáke, ei sin Ilman, ei ka meie

Lahy

14 Jeesusse Kristusse kannatusse

Tahkumissen, ei ka Kristusse kōhto järje een, Ilma löppetussen, ei ka iggawetsen ajan; ei olle ka kül, et meile meie allasi kullen podaw ärrä rikminne, nink ka meie ümbre kääntu saiusssen tettu nõrkusse Pattu, Kristusse kannatusse nink surma ärrä tenimisse läbbi kohhalt ilm kahjoliikkus sawa: Enge Lemmä om meile weel päle se seddä Wäkke saatnu, et meie niüd Pattu ülle woime wallitseda, ni kui enne Pat meie ülle olli wallitsenu, ni peä kui meie tahhame.

Enne seddä ollime meie pattu wangin kinni, nink pidime pattu teggemä, ja es woi ka ommast Wäest mitte hendä parrandada, kui meie ka tuhhat Förd seddä ette wöttime; ent, ni peä kui meie Lemmä kannatusst nink Lemmä surma kui seddä töttelikko nink ainust Pattu Többe Kōhto, meie soämen Söb nink Päiwä lasseme hengädä, sis om meile pattu eest hirm, nink meie fōhtame ni peä kui nemmä meie Hengen ehk Jhhun liiguwa, neid sammu, kui ütte kahjoliikko nink nõrka söjat tappa, meie woime neid ni kui Kristi purwa, et nemmä meie sissen omma Tahtmissse perrä sukuke ei woi wallitseda.

Se om sis ni kui ütten Wersin laulame: Kui Himmo naksi tullesma, es olle waja orjasta, ma ütli Wihhal, Fōrkussel, se eest poi Jesand Kristi pääl; nink kige wasta, mes meil
hai

haiget teeb, annawa temmä Hawa meile Wäl-
 ke. Pattu wasta ei awwita ütšik Ilma Tar-
 kus ehk Oppus, kül woip keddäke wanna ninē
 Nörē olla, ninē siški kurjan Himmun ellädä,
 ehk kül neid kurje Tekku ei jöwwa ta ennäm
 tallitada, sis kostotap temmä hendä weel om-
 mete neist patlikko kojust ninē römo tundmisšist.
 Temmäle om Häbbi henne eest; tunnistap ka
 Suga se wasta, ninē ei woi ommette neid pat-
 tu jättä. Se wasta woip ütš. Noor terwe In-
 nininne 17 ajastalinne puhhas Henge ninē Jh-
 ho polest, ninē ilm südä olla, ni kui 6 ajasta-
 linne Lats, ni peä kui temmä Töten woip
 tunnistada: Jummalä Poja Kannatus, om
 ütš kōrd ülle Eige asja minno Hengele kallis-
 sanu.

Temmä om meid weel kolmandest läbbi
 omma Kannatusse Tō, kumba sel surel Kanna-
 tusse Neddälil mälletetäs, kurratist ärrä päst-
 nu.

Kas se om sis ni suur asja? Pühhä Kir-
 ja perrä peäme kostma; kül iks. Se om ilm
 ärrä ütlemärtä suur. Se kurrat om eggä kōrd
 allale, nida kui meile pühhä Kirri selgest kinni-
 täp, ninē temmä ei lasse hendä läbbi Nama-
 tuide kirjotamisše witte ärrä ajada. Sallada
 woiva Innimisše kül Teddä, ent mitte tettä,
 et temmä es olles. Temmä om ütš kawwal
 ninē äwēkew Waim, ninē kutsutas Kirjan koh-
 halt

16 Jesusse Kristusse kannatusse

halt sesinnätsse Ilma Jummalas. Temmäl
 om omma Lö Umbusfu Laste sissen. Temmä
 wiip neid wangi, omma tahtmissse perrä.
 Nemmä omma Temmä Orja. Temmä saap
 Jumjala wallatuide Essas ninmitetus, nink
 omma Essä tahtmist tallitawa nemmä. Tem-
 mäl om se surma Wäggi, kumb Umbusfid
 puttup. Temmä pimmetap ka kirja perrä, ni
 kawwa kui nemmä siin Maa pääl elläwä, neide
 meld, et nemmä ei näe seddä selget armo-
 pusse walgust. Se saatan täütäp kirja per-
 rä Innimiste söämid, et nemmä Jummalat
 wasta patwa. Dummast wäest ei jowwa ka
 feäke temmä wasta middägi tettä. Seper-
 räst om Jesus läbbi omma kannatusse surma
 kumba sel surel kannatusse Meddälil mälletedas,
 Nöuwo nakkanu. Ka se Kurrat om ärrä
 wäärtu, nink ei löhta meile, meie tahtmissse
 wasta, Pige wähhembät kahjo tettä. Käl
 päüp temmä weel ümbre, kui röökwa Löuw,
 nink otsip, seddä temmä ärrä neläs. Se
 Apostel pelgab kül, et, ötse kui temmä Erwat
 om essitānu omma Wölsmisssega, et temmä
 ka neide uskjide meeld ärrä kånäs sest Latselik-
 kust Eootussest Kristusse päle; kül püwwap
 temmä Uskiid, et temmä neid sögglas kui Nis-
 so, kül lasssep temmä weel omme kawwalid
 tullitjid Noli neide päle, kül wallitsep temmä
 weel Tulen (seddä kii tijāme meie pühha kir-
 gast.)

jaft). Ent meie tijäme ka, et se Önnisteggija se tarwis om tulnu, et temmä kurrati Tektu ärrä häetäs.

Meie tijäme, et meie läbbi Önnisteggijä Irräleppitämisse olleme päästetu Pimmedusse Essändist, nink kurrati Wäest. Meie tijäme, et Jesus om tulnu, et Temmä Wäkke ärrä wöttas, selt kel Surma Wäggi olli, se om kurratilt, kui meie Tälle wasta saisame, sis pakkep temmä meist ärrä; ke hendä hotiap, seddä ei sa kurri putma; temmä päle Tükmissä te wasta woime meie saista; meie woime kurratille wasta saista kindmäste ussun. Se ont meile üteldu: Tullep Satan, kiusama, an-na et ma temmäle, näütä sinno Werd nink Hawa, et ta Nöuwo tühjas sawa.

Sest sunnitu om ta. Üts sönna lööp taad wahha. Se kif tullep meile sest surest asjast, mes se suure kannatusse Meddäli Mälletus om.

Ka sestsinnatsest kurjast Ilmast olleme meie päästetu, seddä üteldäs kindmäst kirjan: Temmä om meid ärrä päästnu sest kæn olle-wast kurjast Ilmast Temmä esst üttel: Öige rõmsa, minna olle seddä Ilma ärrä wäärnu. Jaan üttep: meie usk olles se Woimus, ke seddä ilma ärrä wäärnu. Eis woime meie ellada nüüd kōhhalt kindmäste; nink rahholikkult kes ilma sissen, kui meie hendä en-

18 Jeesuse Kristuse kunnatusse

nege Temmä kullen hoijame. Temmä üttel omman kõrge Preebtrelikkun Palwusen, minna ei palle mitte, et sinna neid fest ilma ärrä wõttas, enge, et sinna neid hoijas kurja eest.

Meie olleme kül Ilman, ent meie ei olle Ilmast, fest ollesse meie Ilmast, sis olles sel Ilmal omma armas, fest et meie nüüd Ilmast ei olle, enge et temmä meid Ilmast om ärrä wallitsenu, seperräst wiikap meid se Ilm. Ent se ei te middäge, fest se Ilma söbrus, om Wain Jummalat wasta. Ütten Wersin saisap: ärrä seggä Jummalat nink Ilma; ei lä se ütten eddesi. Meil om se pühha käsminne: Ärge sage selle Ilmale saarnatses, nink weel: Ärge armastage seddä Ilma, ei ka mes Ilman om, ent sis saisap ka saäl man, et se mõtte üts kahjolitik Esitus om, kui se Rahwas mõrlep, et ne usklikko neid umbre käämmattä Ilma Innimissi es peäs armastama; kuis se sünnis sis se Innimiste armastusse käsuga ütte? Meie peäme jo kük Innimissi armastama. Jummal om jo essi seddä ilma ni wäega armastanu, nink armastap weel teddä. Ent neid Ilma Wisi ei peä meie armastama, nimmitet, Lihha Himmo, Silmä Himmo, nink Kõrk Ello.

Wiimate oppime meije ka sel suurel kunnatusse Reddälil, kuis meie Surmast olleme pästetu. Se om peä se kige suremb willitus, fest

sest se surm om Pattu palik, nink ni kui jo ne wanna Paggana teddä fige hirmsambide asju al hirmsambas kutsiwa. Oh kui Jih-hikenne om meie Ello Mig; nink sis ei olle mu Nõuw kui ärrä koolma, nink kif mahha jätmä, nink ei tija ommete kas mid-däke wai mes meie se wasta kätte same? Ent Jesus om, kui kirri ütlep läbbi surma ja dige omma ärrä teenja surma läbbi seddä Wäkke ärrä wõtnu, selt kel surma Wäkki olli, se om kurratilt, nink om ärrä päästnu neid kumma surma peljo läbbi omman koggona Ellun piddiva orja ollema. Jesus Kristus om Surma Wäkke ärrä wõtnu, ütlep P. Kirri? Lääbbi Jesusie Surma om se tõttest tulnu, et meie nüüd ennämb ei kole, ehk kül Surm ni kui kirjan loeme Pattu Nuhtlus om, nink hirmus, siski ei te meile kahjo ennämb. Ke minno sisse ussup, ütlep Jesus, se ei sa eäle koolma.

Zmmetaolik sõnna! Ta läts siin surma sisse; meid wabbas teggi essi, sest pattu Nuhtlussest, me Surma wõt Ta ärrä, mat omma Hawwa sisse. O ärräütlemätä Arm! Se Surma Pelg teep Innimieselle neide omma koggona Ello mõrrus. Nink kui sis Surm essi päle tullep, sis läwä ne pelgliko Asja ilm üttemättä hirmsas, ja kui sis weel se Süddäme teedminne ülles wirgup,

lät ka Koolmissse Wode Pörgu Hawwas. Sis
 Innimisse pelgawä hirmsaste ka Tullawatse
 Ugu, nink peawä ka kül pelgawä, sest per-
 rän seddä surma, lät se Luggu iks kurjeinbas
 Innimissega. Lühhidelt, üts Inniminne om
 jo seperräst se kige waisemb Lood Usfi, sest et
 temmä peap ärrä koolma, nink kui temmä üts
 kōrd õigede seddä saas mõtlema, sis saas tem-
 mä Meeld ärrä heitma, ent se kige suuremb
 Hulf om ärrä pimmetetu. Ent Jesus om
 omma Surma läbbi kif se Häddä jo ärrä par-
 randanu.

Lõbbe omma jälle esfi Usfi; se ei olle
 mitte Surm. Mõnne Innimisse ei lä sukuki
 tõbbitsest, nink koolwa ommetike ärrä, kui
 neid äkkitselt surmilikkust Lõkist ligutetas (ehk
 rabbatas.) Nu omma jälle wäega Lõbbitse,
 nink neil om suur Wallo, nink ei kole mitte
 (ni kui õige hirmsa Hamba Wallo, Kõrwa
 Wallo, Lu wallo, Kiwwi Lõbbe omma.)
 Mes sis surma een käüp, ei olle mitte se surm
 esfi. Ent ka Lõbbe Häddä nink Wallo saap
 Uskjille häste wähhändetus, sest et sissen pid-
 dine Jummalä Rahho nink Rõõm neide sõä-
 men elläp.

Seddä Henge heitmist ei tutta sis ennämb,
 ni weidi kui se Inniminne mälletäp seddä kum-
 nas ta maggama jäije, ehk ta kül taht tähhele
 panna.

Ent

Neddálid díge suures arwada. 21

Ent siis tullep se díge Surm pále, seddá
usklikko eále ei sa nággemá iggáwes.

Ei ka surm meid tappa

árrá, enge teep,

et Heng lááp,

Waiwast rómu Paika.

Sest meie olleme Jesusse Surma lábbi
pástetu. Surm kos om núüd sinno ástla?
Surm núüd narus sanu. Meie láme ókwa
Kristusse mannu, nink se suur Dnsus om
meile temmá man Paradisin olla, suremb, pal-
jo, paljo suuremb kui siin Ilman. Seddá
Ihho panneme siin mahha, kui kitsast Rói-
wast, nink mes temmága saap, seddá tunne-
me weel wáhhemb kui Hammast, mes om wál-
ja tómmatu. Meid ei matteta mahha, enge
Ihho mattetas, nink ni úmbre mudutas, kui
seme, kumba Ma sísse kúlwetas, nink lááp
illusas walmis Wiljas.

Jesus sai mahha mattetus nink om meie
Haudu púhhándanu, perrást seddá, kui temmá
seddá kige mórrodambat Surma, mes kíl díge
Surm olli, kige Innimiste Ussemel, om kan-
natanu, et Innimisse es peás ennám kanna-
tama; nink perrást seddá, kui Temmá Pórgu
Wallo, Ihho, nink Henge polest om árrá
tundnu, ni kui Jummalast mahha játtetu,
nink ni kui úts Wanne, kige ilma Pattu koor-
mast mahha litsotu, kige armetummal Wisil
árrá koolnu.

22 Jeesuse Kristusse kannatusse

Ent nida kui temmä om ülles tõsnu Surmast, nida same meie ka ülles tõusma, nink Temmä saap meie surmikko Jhho ärrä selletäma, et se Temmä ärrä selletetu Jhho arwolises saap, se Wäe perrä, kummaga temmä kif Usja woip henne alla heitlikkus tetta. Sis same meie omma Jhho jälle päle tõmbama, nink Jësanda man ollema iggäwes. Wimate se kige suremb, mes Temmä meile läbbi omma Kannatusse nink Surma om saatnu, om se iggäwenne Ello. Meie same iggäwes nink õnsaste ellämä.

Se olgo sis kül. Ent kuis meie seddä kätte same, seddä oppime meie ka sen suren Temmä kannatusse Naddalin, Põrgu haud ei puttu meid ennamb, seddä om Jeesus meije eest ärrä kannatanu, Temmä om ilm otsata kannatanu, se lääp kif meile hääs, nink se om nüüd nida, õtse kui meie ollesse seddä essi kannatanu. O suur Arm: O Arm ülie Mära, et sa ei olle lännu surma mödä!

Kui meie seddä kif kocko wõttame, kas sis se kallis Kannatusse Naddäl ei lä meile sõamen õige suures? Nink et se Naddält suurus weel selgembäs lääp, kui meie mõtleme, et sel kallil kannatusse. Naddält, se Jësanda kannatust nink surma mälletetäs, nink kui kige surembat asjat, ja meie õnsusse Pohjat Pühhä Kirja perrä meile selleretäs, kif mes meie
 õn-

Onsust puttup, läöp meile sis öige ellawäs siin.

Pawel tunnistap ommast Oppussest: Minna ei arwa nüüd middage teije seän teedwät, kui ütfindä Jesust Kristust, nink weel seddä kã Kristi om podu. Se Isfanda Baw nink Surm olli sis öige Apostlide Juttusse Pã Oppus. Utten paigan ütlep se Apostel: Jesus om teije seän, nink teije Silmi een Kristi podu. Ne Apostli maalsiwa kül seddä Onnisteggijät Lemmä kannatusse nink surma Näun öige ellawält ette, et keäke es peäs jälle ärrä unnetama, enge hennele öige süggawät Mälletust sest pididi hoidma. Peä Melen nida mannitsetas, Jesust Kristust, ke Kristi päle podu. Raegemülles, ütteidäs, Jesusse päle, Lemmä kannatusse Näun, ke, kunnana Lemmäl olles woinu Römo olla, kannat Lemmä Kristi, nink es arwa seddä häbbis. n. t. s. Jani Arwaldamissen ütlep Jesus, Biladelwia Koggodusfelle; sest et sinna minno kannatusse Sõnna ollet piddanu, sis tahha minna sinno ka hoida Kiwsatusse Tunni eest, kumb saap tullesma. n. t. s.

Weel om meie Onnistegijä pühhä kannatusse Reddäl seperräst wäart sures arwada, sest et sis Oppussi, nink asju kulutetas, kummille kül ärrä ütlemättä Jummalä Wäaggi om, kui meie ennege neile omma Sõand ülles awwame. Se sõnna Kristist, ütlep se

Apostel, om üts Jummalaga Wäggi meile, kumma meie õnna same. Wimäte om se püh-
hå Kannatusse Reddäl suur nink kallis, sest
et kelleke sõamelle kå hæmelega õnna tabhas
sada, üttele Waggusambat Loidust Taiwan
nink Ma pääl ei woi olla, kui Jeesuse Kanna-
tusse nink Surma Sõnna. Sest mes woip
maggusamb nink rõmulikkumb üttele waisele
omma Pattu perräst kurblikkulle Sõamelle olla,
kui läbbi immelikko Jeesuse Allandamisse, nink
läbbi Temmä Kannatusse nink hirmsa Waiwa
nink Surma, ommast Armust lige Innimiste,
ni ka minno, nink sinno wasta, Sõamen kind-
mäs sada? Se Finnitap seddå Usku kangede,
et meije hendå ommale armsale Jeesandalle rõ-
muga ärrå anname; nink kindmäste tijame.

Ei ta jättå mahha
mo! minno Henge Armastaja,
sest ma hendå rõmušta
Waimun; nink ka kindmäst loota;
et ma ütškõrd Taiwan ka,
Tälle arwolisses sa.

N. laulame: O! Sa suur Jeesand, ke
suur eggäl Aljal, kuis ma kül woi so Kittust
tettå laijal, ei ütseil woi säräst Kittust ette kan-
da, kui sünnis anda.

Se koggona Jeesuse Ello Ma pääl es
olle kül muud kui Kannatamist, kumba Temmä
mitte henne perräst; enge meie perräst armust
henne

henne päle wõt, ütšindä se tarbiš, et Temmä
meid se läbbi wots ärrä leppetädä, nink meile
selget Hääd ärrä tenida.

Temmä es olles ka sukkuke kannatanu, kui
se Arm Innimiste wašta Teddä es olles nida
ajanu. Sest Temmä olli se, ke üttestrike pat-
tust es tijä, ent Temmä olli meie eest, meie
Ässemel, meile hääs Jummalast Pattus tet-
tu, ehk Pattu ohwris tettu, et meie Temmä
läbbi seddä Öigust saasse kumb Immala een
kõlbap.

Teddä sai Jummalast kui Pattane nuh-
heldu, et meie Rahho saasse.

Se Issand heid meie kike Pattu Temmä
päle, ütlep Kirri. Tõttelikkult, Temmä kand
meije Tõbbe, nink wõt henne päle meije Südä,
Temmä om meije Ülleastmiste perräst hawatu,
nink meije Pattu perräst katski pestus sanu,
se Nuhtlus (kumba meie piddime kannatama)
olli Temmä pääl, et meile Rahho olles, nink
Temmä Hawu läbbi olleme süttitedu. Tem-
mä suur Waisus, olli kül meile ka ütš ärrä
teeniminne, nink tullep meile hääs, muido es
olles se Apostel mitte kirjotanu; teije tijäte
meie Issanda Jesusse Kristusse Armo, ehk
Temmä kül rikkas olli, saije Temmä siski waises
meije perrast, et meije Temmä Waisusse läb-
bi piddime rikkas sama. Kui waine olli Tem-
mä Sündimisse man! Utten wannan Eaulun

26 Jēsusē Kristusē kannatusē

ütteldās: Sest immetelgo Jma Ma, Et Jummal seddā wisi tahhap sündidā. Saap waišes Taiwa kunningas, et meie päle halletas, nink saatas Taiwan perrändust. Temmā Umbreleikamisse man walli Temmā ärrā omma eesmätsē Berre Silgakessi meie Pattu ärrā Leppitamissēs.

Temmā Ello olli wäljäst pididi waiwalik, ent se olli se kige wähhemb. Temmā Henge kannatusē olliwa paljo rassemba. Temmā tees kē enne ärrā, mes Temmā päle saas tul-
 lema, Temmā kaije omman terwen Ellun läb-
 bi omma hirmsat kannatust, n. omma hirmsa
 Gurma wastā. Temmā tuus ka neid tennä-
 mättā Jünimissi jo enne ärrā. Kuis wäega
 ik temmā Jerusalemmi Lina! nink mes Tem-
 mā neist Judatissēst om kannatanu! Ja
 Temmā es woi iggäwēl omma Ello polest rah-
 hun jādā. Temmā kurwast hendā Waimun
 ille neide ärrā kallestetu Sōāmide. Mes Tem-
 mā jälle ommist Jüngrist om kannatanu! Kuis
 kawwa peā minna teijega weel kannatama,
 üttel Temmā! nink siski kannat Temmā neid
 ommete. Māräst Sōāme haigust teggi Judas
 Iskariot Tälle? nink siski nimmit Temmā
 teddā halle melega ärrā kaddomisse Latjes.
 Es Teddā jättā wiimāte kē Jüngrid mahha,
 nink paggesuwa Temmā mant ärrā? Mes es
 kannata Temmā neist kurjist Waimust? neist
 üttel-

ütteldäs selgede, et nemmä olles Teddä per-
 räst seddä suurt perrän kiusatust ennege weidi-
 fest Uiga mahha jätnu. Eh? nüüd kül ni kui
 ütteldäs; Jesus läbbi omma koggona Ello,
 armust meie wašta, nink meile hääs kannat,
 nida et Teddä Wallo täüs Mihhes nink kige
 Pöälletumas tötteste kufutas, sis wöt omme-
 te Lemmä Kannatus wiimäte Woimust.

Sääl näeme meie Teddä nüüd sel suurel
 Kannatusse Neddälil ligutetu Soäme nink Me-
 lega ette astwat. Oh kuis maggusa nink kal-
 li omma Lemmä wiimse Kõnne, kumma mei-
 le Tenno Jummalalle! omma allale hoijetu,
 kuis liiguta se meije Meeld nink Soämüid Lem-
 mä Tallilaminne Jalla Mõskmisse man, nink
 Lemmä wiimne Testament, se pühha Oddan-
 go Soäm-Uja Säädminne, nink märäne kallis
 Kaeminne om meile sääl Kersemani Ujan! O!
 Kaeminne, kumb mo Soänd murray, Jesand
 Jesus, seddä ei unnetä minna mitte, kuis
 sinna sääl Si Mäe pääl minno Pattu perräst
 wärrisit nink wabbisit! Oh et sinna so Hen-
 ge Häddä eest, kui sinna Surmaga maadlit,
 woisse hendä minnust iggäwes rõmüstada!
 Kige Ilma Pattu, kige Innimiste Pattu,
 kumma enne omma ellänu, parhilla weel ellä-
 wä, nink ammat Ilma Otsani sawa ellämä,
 litšwa Jummalä Bihha al kui Kiwüi Koorm
 Lemmä ilm sütä Soänd mahha. Oh! üttele
 su

28 Jeesuse Kristuse kannatusse

surembat Ballo ei woi olla, kui õige Henge Ballo, üttele surembat häddä ei olle; kui Pattu häddä, nink marräne Põrgu, kui üttele aino Innimisse Süddäme teedminne ülles wirgup. Ent siin tuus Jeesus, kil ütten ärrä, mes kil Innimisse piddiwa iggäwes tundma. Temmä Heng olli murrelik ammat Surmani, Temmä es jõwwa seddä kaugembas kanda, Temmä üttele: Eesä arwita minno sest Tunnist wallale, Temmä pallel, wõtta seddä Karrikat minnust ärrä, se olli kil se mõrrutam, ei siiski, kui minna tahha, enge kui sinna tahhat. Weel olli Uig pallelda, sis olles Teddä ennämb kui katstöist kummend Legioni Englid ärrä päästnu. Ent Temmä taht kannatada, Armust meie wasta. Temmä naksi pallema wärrisema nink wabbisema, kange Tännitamisse nink Silmä Weega, Temmä heit hendä Ma päle, nink sis tulli, et Temmä Surmaga Mael, Temmä Higgsi olli kui Berre piisara, ne sattawa Ma päle. Ütte sõnnaga, Temmä Henge Kannatus olli ilm wälja pajatamata rasse. Nüüd woeti Teddä kinni; oh mes Temmä Judaliste waimolikko, nink ilmlikko Pagganide üllembide kohto een Kannatanu! Kil se läöp meie ni selges sen suren Kannatusse Naddälin, õtse kui näesseme seddä Silmägä.

Meie näeme Tälle kāmblid antawat, rusfikidega Palge päle lödawat, Teddä kistawat,
 Ted

Teddä teotawat, Temmä päle sülgwät, Tälle ütte Orjawitsa Kroni Pähhä litsotawat, nink päle lödawat, et ne orjawitsa õige süggäwäs-
te sisse wajosiwa. Nisuggune Kannatusse Wallo olli Tälle perräst seddä kige hirmsam-
bat Hõd.

Täl olli üts Pā täüs Werb nink Joni,
täüs Wallo Teotust, üts Pā ke Naro
Kroni,

kand orjawitsa Puust.

Temmä Jhho lödi halledaste katski,
Temmä pididi omma Sälga neile ette, kumma
teddä löiwa, nink omme Põski neile, kumma
Teddä kissiwa, Temmä es peeta omma Pal-
get, mitte ärrä Teotusse nink Sülgimiste eest.

Temmä panniwa Tälle Teotusses ütte
Purpuri Mäntlit Sälga, nink anniwa Tem-
mäle Naarmisses ütte Pilli Rooga (ehk Keppi)
kätte, nink kummardiwa Teotusses omme Põl-
wega Temmä ette, weddäsiwa Teddä ka He-
rodesse mannu, ke teddä ka teot. Sis tulli
Temmäle weel se Wallo päle, et se mannitse-
tu Peter Teddä kolmförd ärrä fallas, nink
naksi henda ärrä needmä, nink ärrä wandmä,
et Temmä seddä Innimist es tunnes; oh!
hirmsa wõlfi, nink Teotusse saiwa Temmä
waästa tunnistetus, nink wimäte saije Temmä
Teotusse nink surma Wangi Nuhtlusse wisil
Kristi Surmale ärrä antus. Sis sai Temmä,
sääd:

30 Jeesuse Kristuse kannatusse

Saadusse perra, üttes Wandes. Sest kirjotet om: ärrä wannotu olgo eggäüts, ke Pu kullen poop. Mi kawwa kui Lemmä jous, sis piddi Lemmä omma Kristi essi kandma. Jerusalemmi Lina een, korge Paika Kolgata Mäe pääl poije Lemmä kätte Nööwliide wajjel, allaste, paljust, ärrä ütlemättä palio Junimisist naartu nink teotetu, et Lemmä hendä essi es woi awwitada. (Oh Lemmä es tahha kül mitte, armust meije wasta;) Lemmä olli Berre nink Hawuga kättetu, koolja Kawwa walge nink werrew Berrest; läbbi Kässi nink Jalgu ollima Nagla lödu; ne wäljä laotetu Höлма nink se koggona Luggu sai Lemmäle Pörgo Wallus; Lemmä tännit ütš kord: Minna jannone, sis anniwa nemmä Lemmäle Gappi nink Uttiket Lemmä suren Jannun. Jummal jät Teddä mahha, sis olli Lemmä Jummalast, nink Junimisist mahha jättetu; et meil wois römu olla, piddi Lemmä ilma römuta poma, Lemmä tännit, Minno Jummal, Miano Jummal, mink perräst ollet sinna Minno mahha jätnu! Lemmä kōnnel ka weel muu maggusa Kōnne, ehk kül weidi wi mäti heikas Lemmä: Müüd om täüdetu, Lemmä and sure Hölega, omma Waimo omma Taiwatse Esia kätte, nörkut omma wai watut werrist Piäd, nink heit Henge ärrä, Nedi perrän Lounat, Kellä kolme Aigu. Seper:

perräst pühhändäme meie seddä suurt Kredit. Sis tulli üts Soldat pist Lemmale Külle sisse ütte Daga, nink säält joost Berri nink Wessi wälja.

Seddä tunnistap Jaan sure Wandmis-
sega, kui ütte wäega kindmat Usja. Oddan-
go wasta, enne kui suur Pühhä päle tulli,
saije üts Lemmä Söbrust Lubba Lemmä püh-
hä lehhä Riiti päält mahha wötta, nink mat
Teddä Judalistre kombe perrä Hauda, säält hen-
gäs se Jummalik lehhä, (ehk koolja) kelle Saar-
nast ei olle olnu animat pühhä Päiwani, sest ütte
sönnaga, enne kui Päiw tössi, ärrät Teddä
Jummal ülles, nink eliäp nüüd iggäwetseš
Ujas! Jani arwalstamisšen ütley Lemmä
essi: Minna olli kolu, nink näitse minna olle
ellaw iggäwest iggäwetseš Ujas. Kunna meie
nüüd tahhasme seddä suurt Kannatusse-Nädda-
lit tullulikkult pühhendäda, mes sis tettä? ei
muud kui omni säamid Jesussele ülles ar-
wada. Näitse, Lemmä saisap Usse een, nink
koppupat, kui keäke Lemmale ülles arwap,
se mannu saap Lemmä sisse minnemä, nink
pühhä Oddango Sööm-Uiga Lemmäga pidda-
ma. Ei olle sis muud Näddäke waja kui Söänd
tühhendä, ja wörist Usjust, nink seddä tühjä
söänd Jesussele tuwwa, ei Lemmal Maad ol-
les, seddä täütä! nink pühhä Waimo pole püh-
hata et Lemmä Jesusse Kannatusst nink Sui

32 Jeesuse Kristusse kannat. Neddälid.

ma meie sissen omma Ammeti perrä selletäs.
Kül temmä teep seddä hämmelega. Ei ka
Pattu soämen sallida, ei ka tühja Usja kätte
wotta, nink mu Lö, eik kül tullulik om sei
Neddälit ni kui Paigale panna; neist selge
Tunnistamissi sest surest Usjast Bibli Rama-
tun ussinaste nink öige tašfatse Soämega mäl-
letäda nink neid illusid Pasja Eaulu öige tul-
lulikkult pruiki! Seddä kii tahhas se Jösand
arwitada, nink Lemmä arwitap ka. Löt-
telikkult.

O Zmmelinne Helbus,
kui mötle Soämešt,
et Jösand ešši Ruhtlust,
kand sullaside eest
se öige Jummal iggäwešt,
and hendä surma sisse,
mo hukka pantu eest.

Kallis Onnisteggijä,
armas Jesukenne,
Kä sa omma Berrega,
meile saadit Onne,
Lasse meid ka Süddamešt,
Pattu mahha jätte,
Nink so kalli Surma eest,
sinno ikkes kitta.

P. Pyntberg